

торкається, тому нічого і не вчить, бо не проникає у глибини людської душі. Все легко і грайливо. Інтелектуали не совість епохи, а скоріше, її слабкість, її симптом, адже по суті, володіючи безсенсовою інформацією, вони не творять «поживи» для духу. Досить часто можна зустріти позиції, які тлумачать інтелігенцію як маргінальний прошарок, це визначення сміливо можна застосувати і до сьогоденних так званих «нових інтелектуалів», які за своєю суттю, будемо надіятись, постають перехідною ланкою до формування особистості з цілісним знанням і свідомістю.

Василь Дуйкін

Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького,
м. Черкаси

ОСОБЛИВОСТІ МАНІФЕСТАЦІЇ ІДЕЇ ІНТЕРСУБ'ЄКТИВНОСТІ В ФІЛОСОФІЇ Й.Г.ФІХТЕ

Особливістю розвитку сучасної філософської думки є прискіплива увага до процесів переосмислення новоєвропейської філософської традиції, сформованої під впливом Р.Декарта, І. Канта, Г. Гегеля та К. Маркса. При цьому, “парадигмальним трансформаціям піддається насамперед картезіансько-кантівська *доктринально-ідеологічна* частина метордологічної культури доби Просвітництва” [1, с.6] з постмодерністською вимогою повернення до основи. У цьому зв'язку стає зрозумілим, чому все настійніше звучить запитання “Що таке філософія?”.

Пошуки відповіді здійснюються у певному смисловому інтерсуб'єктивному полі, яке нагадує коло, в межах якого рух “здійснюється таким чином, що повторення, повернення до витоків супроводжується “перетягуванням” більш пізнього у більш ранне і навпаки. Кожне наступне зберігає у собі попереднє...” [2, с.313].

Утворюване інтерсуб'єктивне поле, як поле істотиико-філософських досліджень, відкриває безмір смислових горизонтів, характер яких залежить від того, які авторські позиції ми зіштовхуємо намагаючись викресати певний смисл.

Звісна річ, таким універсальним полем, в межах якого і здійснюється це зіштовхування, а відтак і отримання нових смислів є концепт “свідомість”. І, як концепт, він “розгалужується на інші концепти, складені по-іншому, але такі, що утворюють різні зони одного і того ж плану” [3, 29].

Концепт “свідомість” – це ціле перехрестя проблем, в якому ідея інтерсуб’єктивності посідає суттєве місце, сама утворюючи певний концепт.

Звісно, відея інтерсуб’єктивності, з урахуванням двох етапів її вирішення, у розвиненій формі була представлена в “Картезіанських розмислах” Е. Гуссерля. Однак ідея інтерсуб’єктивності має свою історію і, як така, потребує свого вивчення. В цьому плані, звернення до творчого доробку Й.Г. Фіхте дозволяє розсунути горизонти її дослідження.

Якщо феноменологія Е. Гуссерля розгортається у напрямку подолання “егологічності” і, таким чином, сама ідея інтерсуб’єктивності втрачає суттєві риси трансцендентального соліпсизму, то ідея інтерсуб’єктивності у Й.Г. Фіхте розгортається у мажах формування його *системи*. Водночас дієвість і телеологічність інтенціональних актів не виходять за межі цієї *системи*, яка утворюється відношенням цілого і окремого і, як така, відкривається у спогляданні. “Таким чином, – зазначає Й.Г. Фіхте, – все те, про що веде мову ця наука, для того, хто дійсно конструює цю послідовність, безумовно існує лише у спогляданні і лише для нього, поза цією мовою воно зовсім не існує; і без цієї конструкції всі положення наукоучення не мають жодного сенсу і значення” [4, с.628].

Цю вимогу і реалізують основоположення, витоки яких у деякому **X** як “вищому і абсолютному основоположенні людського знання”, розгортання якого і дає *систему*, “так як в людському знанні повинна бути одна єдина система, то положення **X**, яке дійсно [...] обґрунтовує систему, є основоположенням людського знання взагалі, і заснована на ньому система є цією єдиною системою людського знання” [5, с.40].

Це безумовне першопочаткове знання (**X**), з якого розгортається вся система людського знання, є своєрідним виразом першопочаткового життя свідомості, першопочаткового **Я** є – як першопочаткова пасивна течія потоку, з якого виходять всі інші акти мого **Я**. **Я** здібно не лише утворювати різноманітні форми **не-Я** (у Е. Гуссерля – Alter ego), але і розглядати їх як імпліцитно дані в течії потоку свідомості. Здійснюючи, таким чином, своєрідну редукцію до чистої свідомості, вона вже передбачає у Й. Фіхте тематизацію **Я**, що визначається як принцип активності, і, таким чином, і як своєрідний ідентичний полюс переживання. Тому можемо вести мову стосовно того, що редукція до **перво-Я** (**X**) є у Й. Фіхте своєрідною останньою редукцією інтенціонального життя.

Вочевидь, що це **X**, як безсумнівне основоположення людського знання, у Й. Фіхте набуває достатньо вираженого статусу транс-примордіального конституювання, яке здійснює себе в **Я**, як **Я** уявляючого,

оскільки “уява є вищою і абсолютно першою дією філософа як такого; абсолютна перша дія людського духа” [5, с.60]. А ця обставина дозволяє дивитися на ідею інтерсуб’єктивності у Й.Фіхте як таку, що має свої витoki в інтенціональності, яка, за Е. Гуссерлем, є дієвою і телеологічною. У Й.Фіхте такою формою дієвості і є *покладання*.

Отже, сам факт звернення Й.Фіхте до *основи* розгортання системи людського знання, як основи аподиктичного, в імпліциті є покладанням ідеї інтерсуб’єктивності. Але тут слід враховувати, що у Й.Фіхте сенс інтерсуб’єктивних відношень розгортається, по-перше, в конституюванні Я і, по-друге, в розкритті Я. яке в собі покладає не-Я. А це останнє конститує відмінний модус мене самого. Тобто шлейф розгортання Я утворює певне інтерсуб’єктивне поле, як часовлення суб’єктом самого себе, а, отже, і знання в собі.

Звісно, вести мову про наявність у Й.Фіхте розгорнутої системи інтерсуб’єктивності не приходиться, хоча основні її риси вже тут присутні. Категорійно визначеного характеру вона набуває лише в феноменології Е.Гуссерля та його послідовників.

1. Лук’янець В.С., Кравченко О.М., Озадовська Л.В. *Сучасний науковий дискурс: оновлення методологічної культури*. – К., 2000. 2. Савельєва М.Ю. *Введение в метатеорию сознания*. – К., Паранан, 2002. 3. Делез Ж., Гваттари Ф. *Что такое философия?* – СПб., Алатайя, 1998. 4. Фихте Й.Г. *Ясное, как солнце, сообщение ... Соч. в 2-х т., Т.1.* – СПб., 1993. 5. Фихте Й.Г. *О понятии науковчания*. – Соч. в 2-х т.т., Т.1. – СПб., 1993.

Дмитро Стецько

Дрогобицький державний педагогічний університет
ім. Івана Франка,
м. Дрогобич

РОЗУМІННЯ КУЛЬТУРНИХ СМИСЛІВ ЯК ЗАВДАННЯ ФІЛОСОФА (ФЕНОМЕНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

Проблема смислу та його творення є загальнофілософською проблемою. Вона входить у компетенцію семіотики, герменевтики, лінгвістики, логічної семантики, а також феноменології. Способом осягнення смислу є акт розуміння, котрий є спільною проблемою герменевтики і феномено-